

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NIBIO RAPPORT | NIBIO REPORT

VOL.: 1, NR.: 45, 2015

Rikmyrkartlegging i Herøy kommune, 2015

THOMAS HOLM CARLSEN

avd. Tjøtta

TITTEL/TITLE

RIKMYRKARTLEGGING I HERØY KOMMUNE, 2015

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

THOMAS HOLM CARLSEN

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKT NR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
18.12.2015	1(45) 2015	Åpen	630014	
ISBN-NR./ISBN-NO:	ISBN DIGITAL VERSJON/ ISBN DIGITAL VERSION:	ISSN-NR./ISSN-NO:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:
978-82-17-01504-8		ISSN 2464-1162	35	0

OPPDRAKSGIVER/EMPLOYER:

Landbrukskontoret for Dønna og Herøy

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Jørn Høberg, landbrukssjef

STIKKORD/KEYWORDS:

Rikmyr, biologisk mangfold, nydyrking,
Herøy kommune

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Kulturlandskap og biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

På oppdrag fra Landbrukskontoret for Herøy og Dønna kommuner har NIBIO, Tjøtta foretatt en myrkartlegging i kommunen. Et utvalg på fem potensielle rikmyrsområder og et våtmarksområde ble kartlagt sommeren 2015 gjennom feltbefaring, tolking av ortofoto og gjennomgang av tidligere undersøkelser. Feltarbeidet ble foretatt i løpet av 2. og 3. september 2015.

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

Nordland

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

Herøy

GODKJENT /APPROVED

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

KNUT ANDERS HOVSTAD, SEKSJONSLEDER

THOMAS HOLM CARLSEN, FORSKER

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

FORORD

Foreliggende rapport omhandler en kartlegging av fem myrlokaliteter samt en våtmarkslokalitet i Herøy kommune. Kartleggingen ble gjennomført sommeren 2015 med hensikt å gi råd med henblikk på framtidig kommunal forvaltning av gjenværende myrområder. Dette med bakgrunn i at myr er en sårbar naturtype og et økosystem som i deler av landet er sterkt påvirket og delvis ødelagt som følge av drenering og/eller oppdyrking til landbruksformål.

Landbrukskontoret for Dønna og Herøy har vært oppdragsgiver for prosjektet med finansiering fra Fylkesmannens miljøvernavdeling i Nordland. Det rettes en stor takk til jordbrukssjef Jørn Høberg for god dialog og samarbeid under arbeidet.

Tjøtta, 18.12.15

Thomas Holm Carlsen

INNHOOLD

1	INNLEDNING	5
1.1	Hva er myr?	5
1.2	Utbredelse.....	5
1.3	Hovedutforminger.....	6
1.4	Biologisk mangfold	6
1.5	Påvirkning og bruk av myr.....	7
1.6	Myr i Herøy kommune	7
2	METODER	8
3	RESULTATER	9
3.1	Sandværstømyra, BN00014069	9
3.2	Storvatnet øst - rikmyr. Løpenr: 181810100.....	13
3.3	Storvatnet øst - nedbørsmyr. Løpenr: 181810101.....	16
3.4	Heimerengan. Løpenr: 181810102	20
3.5	Øksningen – Valsåsan. Løpenr: 181810103	24
3.6	Tenna.....	28
4	KONKLUSJON	32
4.1	Sandværstømyra	32
4.2	Storvatnet øst - rikmyr	32
4.3	Storvatnet øst – nedbørsmyr	32
4.4	Storvatnet øst – generelt	32
4.5	Heimerengan.....	32
4.6	Øksningen – Valsåsan.....	33
4.7	Tenna.....	33

1 INNLEDNING

1.1 Hva er myr?

Myr er et økosystem med høy grunnvannstand, der nedbrytningen av dødt organisk materiale går så langsomt at det skjer en opphopning av delvis omdannet materiale, torv. Myrene er derfor egenartet ved at de produserer og avsetter sitt eget vekstsubstrat. Myrene får tilført næring gjennom kontakt med grunnvann fra omgivelsene (mineraljord) og/eller fra nedbør.

Det finnes to hovedtyper av myr, nedbørsmyr eller ombrotrof myr og jordvannsmyr, minerotrof myr. Myr som har kontakt med grunnvann fra mineraljorda blir kalt jordvannsmyr eller minerotrof myr. Etter lang tid med torvakkumulasjon kan myrplantene miste kontakten med vannforsyningen fra grunnen, og det blir da dannet nedbørsmyr, ombrotrof myr. Alle nedbørsmyrer vil imidlertid ha innslag av jordvannsmyr rundt kanten.

Rikmyr er jordvannsmyr (minerotrof myr) karakterisert av basekrevende arter og baserik torv (pH over 6). Jordvannsmyr defineres som et landområde med fuktighetskrevende vegetasjon som er i kontakt med jordvann, og som danner torv. Feltsjiktet på rikmyr er dominert av grasvekster og er relativt urterikt. Botnsjiktet domineres av brunmoser, mens torvmosene mangler eller bare forekommer spredt. Torva har god tilgang på mineraler (kalsium, magnesium, jern o.a.).

Inkludert i typen er også intermediaer myr i låglandet (nemoral/boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone N/BN-SB), det vil si områder på mindre baserik jordvannsmyr. Slik myr har et større innslag av torvmoser (f.eks. rosetorvmose, glasstorvmose, kroktorvmose) enn rikmyr, og større dominans av graminider, samt innslag av arter fra fattig myrvegetasjon i feltsjiktet (f.eks. torvull, kvitmyrak, sivblom). I høgereliggende strøk (MB-LA) kartlegges ikke intermediaer myr. (Hentet fra faktaark for rikmyr, Øien m.fl. 2014)

1.2 Utbredelse

Fennoskandia er blant de områdene i verden som har mest myr, og omtrent 10% av Norges landareal er myr. Størst arealandel av myr finner vi i de nordlige deler av Østlandet, de indre delene av Midt-Norge, samt indre deler av Finnmarksvidda. Det er mer myr under skoggrensa enn i fjellet, der myrene er begrenset til lavalpin vegetasjonssone.

Det er svært lite myr i nemoral sone og lite i boreonemoral sone (kyststrøk på øst-, sør- og vestlandet), og de myrene som finnes er i stor grad berørt av inngrep. Det er noe mer myr i sørboreal, mens de største arealene finnes i mellom- og nordboreal sone (deler av indre strøk av Sør-Norge, samt store deler av Midt- og Nord-Norge), hvor denne naturtypen i flere fylker utgjør 20-40% av arealet.

Rikmyr finnes over hele landet, fra kysten til høgfjellet, men i låglandet i Sør-Norge (N-SB) er det få intakte lokaliteter igjen, og forekomstene er små og spredt. Spesielt i låglandet rundt Oslofjorden og i Rogaland er det lite igjen. Dette skyldes stort arealpress, men også naturgitte forhold. I boreonemorale og sørboreale områder har torvakkumuleringen gjennom tusenåra gått raskere enn i høgereliggende strøk slik at den naturlige utviklinga har ført til at betydelige arealer har utviklet seg fra rikmyr til fattigere jordvannsmyrer og nedbørsmyr. I dag er nedbørsmyr den dominerende myrtypen innen disse områdene. På grunn av små arealer med baserik mineraljord er typen også

sjelden over store deler av Sørlandet og Sørvestlandet, både i lågereliggende og høgereliggende områder. I midtre deler av landet dekker typen betydelige arealer, det samme gjelder i store deler av Nord-Norge.

1.3 Hovedutforminger

Det er flere ulike måter å klassifisere myr på; etter dannelsesmåte, hydrologi, utforming (morfologi), vegetasjon mm. Som nevnt ovenfor kan myrene deles i de to hovedtypene jordvannsmyr og nedbørsmyr. Etter utforming og hydrologi deles nedbørsmyrene inn i høgmyr med flere undertyper, samt terrengdekkende myr. Jordvannsmyrene deles i flatmyr, bakkemyr og strengmyr. Blandingsmyr består av både jordvannsmyr og nedbørsmyr, der palsmyr er en type.

Ved en videre inndeling etter vegetasjon og næringstilstand blir jordvannsmyrene inndelt i fattigmyr, intermedier myr og rikmyr. Rikmyr deles gjerne i middelsrik og ekstremrik (kalkmyr). For nærmere beskrivelse av myrtypene vises det til «Vegetasjonstyper i Norge» (Fremstad 1997), «Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon» (Moen 1998) og «Truete vegetasjonstyper i Norge» (Fremstad og Moen 2001).

Naturtypen Kilde og kildebekk, hvor vegetasjonen er direkte knyttet til fremspring av grunnvann, er plassert under hovednaturtypen myr, da mange av artene her er felles med myrtypene. Den skjøtselsbetingede myrtypen «beite- og slåttemyr» er ført opp under hovednaturtypen kulturlandskap i DN's håndbok nr 13.

1.4 Biologisk mangfold

Myrene har både direkte og indirekte betydning for det biologiske mangfoldet. Mange arter er direkte tilknyttet myr. Myrene har også viktig funksjon som vannmagasin, og myrenes svampeffekt bidrar til at bekker og elver i skog og kulturlandskapet ikke blir tørrlagte i perioder med lite nedbør. Myrene har også en vesentlig renseeffekt på vannet på grunn av den lange oppholdstiden.

Rikmyrene er i feltsjiktet vanligvis dominert av gras og starr (graminider). Karakteristiske arter er f. eks. svarttopp, breiull, særbustarr og gulstarr, dessuten flere marihandarter og andre orkideer. I tillegg til disse artene inngår en rekke eksklusive arter i ekstremrikmyr, som nebbstarr, hartmansstarr, myrflangre og brunskjene i lavlandsområder, og sotstarr, agnorstarr, myrtust, gullmyrklegg og orkidearter som blodmarihand, lappmarihand og brudespore i høyereliggende områder. De svært sjeldne orkideene myrflangre og knottblom har sine siste forekomster i Norge knyttet til rikmyr på Østlandet. Av nordlige rødlistearter kan myrsildre og lappstarr nevnes.

Bunnsjiktet på rikmyr domineres av brunmoser, og minst en av følgende moser inngår: myrstjernemose, rødmaakkemose, stormaakkemose. Torvmosene utgjør en mindre andel. Flere mosearter er og knyttet til de ekstremrike myrene, f.eks. saglommemose og praktflik, og det inngår rødlistearter som storsporevrangmose og enkorntvebladmose (se også Moen et al. 2001).

Forekomst av arter som blystarr, strengstarr, myrsnelle, myrklegg, brunmyrak, vritormose og skeitormose skiller de intermedier myrene fra de fattige.

Generelt har de rikere myrtypene større mangfold av fugl enn de mer fattige. Eksempler på fuglearter som er knyttet til rik myr er brushane, dobbeltbekkasin, fjellmyrløper og svømmesnipe (sistnevnte er også avhengig av åpent vann).

1.5 Påvirkning og bruk av myr

Forekomsten av myr og hvor truet/sårbar de ulike myrtypene er, varierer i de ulike landsdelene.

Mange rikmyrer ble i tidligere tider brukt til slått eller beite. Rike myrer egner seg også godt til oppdyrkingsformål, mye bedre enn de base- og næringsfattige nedbørsmyrene. Tørrlegging for oppdyrking eller skogplanting er derfor de viktigste truslene. Også vasskraft- og vindkraftutbygging kan berøre store arealer. I de tettest befolkede områdene av landet er myrene blitt fåtallige og små i areal på grunn av vegbygging, boligbygging, etablering av industri og annen infrastruktur. Både i form av direkte nedbygging eller som følge av drenering av omgivelsene.

Mindre omfattende påvirkning som tråkk og kjørespor etter skogsdrift eller friluftsliv kan føre til erosjon eller til økt gjengroing. Dette kan gi tydelige endringer i vegetasjonssammensetningen og være en trussel mot sjeldne og truede arter, f.eks. knyttet til rikmyr i lavlandet.

1.6 Myr i Herøy kommune

Herøy kommune blir først og fremst assosiert med havbruk og lakseoppdrett, men har også et betydelig landbruk i Nordnorsk skala. Som i andre deler av landet der nydyrkingspotensialet er begrenset. Store deler av det opprinnelige myrlandskapet, som på Herøy hovedsakelig er rikmyrsområder, i dag allerede oppdyrket til landbruksformål. De fleste gjenværende myrområdene er små, fragmenterte og under trussel for uttørring og gjengroing som følge av tilgrensende grøfting og dreneringskanaler. Men det finnes også større myrområder som er mindre påvirket av inngrep og forstyrrende elementer.

Målet med oppdraget er å kartlegge noen viktige, gjenværende rikmyrområder i kommunen for å avdekke eventuelle verdier med hensyn til biologisk mangfold eller områdefunksjon for så å kunne gi en anbefaling på hvilke myrområder som bør bevares i framtida. Dette som en del av kommunens ansvar for bevaring av biologisk mangfold.

2 METODER

På oppdrag fra Landbrukskontoret for Herøy og Dønna kommuner har NIBIO, Tjøtta foretatt en myrkartlegging i kommunen. Et utvalg på fem potensielle rikmyrsområder og et våtmarksområde ble kartlagt sommeren 2015 gjennom feltbefaring, tolking av ortofoto og gjennomgang av tidligere undersøkelser. DN-håndbok 13, 2. utgave (2006) og faktaark for ulike myrtyper (bl.a. Øien m.fl. 2014 og Lyngstad m.fl. 2014) har blitt benyttet til verdisetting og som veileder og referanse for myrkartlegginga. Med unntak av rikmyrene på Tenna har de resterende lokalitetene blir registrert evt. oppdatert i Miljødirektoratets Naturbase (<http://kart.naturbase.no/>) og verdisatt med verdiene C – lokalt viktig, B – viktig eller A – svært viktig. Dette i henhold til kriterier gitt i DN-håndbok 13, 2. utgave (2006) og faktaark for ulike myrtyper.

Feltarbeidet ble foretatt i løpet av 2. og 3. september 2015 av Thomas Holm Carlsen, NIBIO, Tjøtta. Alle lokalitetene ligger nært vei og var dermed lett tilgjengelig.

På bakgrunn av artsfunn, hevd- og tilstandsstatus og en generell vurdering av verdi har det blitt foretatt en vurdering om foreslåtte og kartlagte lokaliteter kan dyrkes opp eller bør bevares enten delvis eller i sin helhet.

Alle bilder er tatt av Thomas Holm Carlsen

3 RESULTATER

3.1 Sandværstømyra, BN00014069

Beliggenhet og naturgrunnlag

Sandværstømyra ligger i den sørlige delen av Sør-Herøy ca. en kilometer vest for Flostad. Myrområdet er åpent og har nærhet til havet både i nord og vest fra Færøysundet og i sør fra Tennsundet. Lokaliteten er noe kupert der myr og kystlynghei opptrer i mosaikk. Berggrunnen består hovedsakelig av kalkspatmarmor. Lokaliteten har UTM-koordinater UTM33 0375440 Ø 7319130 N.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten er på 140 dekar (figur 1) og består av ca. 80 % rikmyr (A05), 10 % vann og 10 % kystlynghei (D07). Den nye avgrensninga er mye mer presis med tanke på hva som faktisk er myr i forhold til den gamle avgrensninga. Utforminga i rikmyra er åpen intermediaær og rikmyr i lavlandet, A0505. Kystlyngheia består hovedsakelig av intermediaær kystfukthei, D0710, mens vannene er tydelig kalkrike, men uten at det ble utført noe grundig analyse av vannvegetasjonen.

Artsmangfold

I myrpartiene som ikke er ekstremrike finner man arter som trådstarr, bukkeblad, sveltull, soldogg, myrklegg, myrhatt, blåknapp, flaskestarr, slåttestarr, særbustarr, duskull, flekkmarihånd, dystarr og bjønnskjegg. I områder med ekstremrikpreg ble det funnet et høyt antall engmarihånd og blodmarihånd, samt andre ekstremrikindikatorer som gulstarr, nebbstarr (NT, nært trua), fjellfrøstjerne, fjæresaulauk, geitsvingel, grønnskurle, kornstarr, taglstarr, engstarr og loppestarr.

I kystlyngheipartier indikerer artsutvalget noe mer kalkfattig preg enn i lokaliteten for øvrig med dominans av røsslyng og krekling og innslag av blåbær, molte, blokkebær, einer, torvull, finnskjegg og smyle. Kalkindikatorer i kystlyngheia er slåttestarr, teiebær, blåtopp, blåstarr, blåknapp, fjellfrøstjerne, gullris og kvitbladtistel.

Flere av vannene er kalkrike (stedvis kransalgesejø, E0701) med forekomst av kransalger (cf.), bukkeblad, tusenblad og flaskestarr.

Bruk, tilstand og påvirkning

Det er ikke kjent om lokaliteten har vært slått eller beitet tidligere, men Sandværstømyra er ikke i bruk i dag og bærer preg av å være i gryende gjengroing med bjørkekratt i enkelte parti, spesielt i områder som er litt tørrere og har mer kystlyngheipreg. Myrflatene er stort sett åpne og lite tilgrodd. Lokaliteten er lite preget av drenering eller andre menneskelig påvirkning og fremstår som intakt.

Fremmede arter

Ingen fremmede arter ble registrert

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten er ifølge artskart (artskart.artsdatabanken.no) viktig funksjonsområde for en rekke fuglearter knyttet til våtmark. Det anbefales å unngå forstyrrende skjøtselstiltak i lokaliteten av hensyn til evt. hekkende fuglearter. Krattrydding kan vurderes vinterstid hvis nødvendig.

Del av helhetlig landskap

-

Verdibegrunnelse

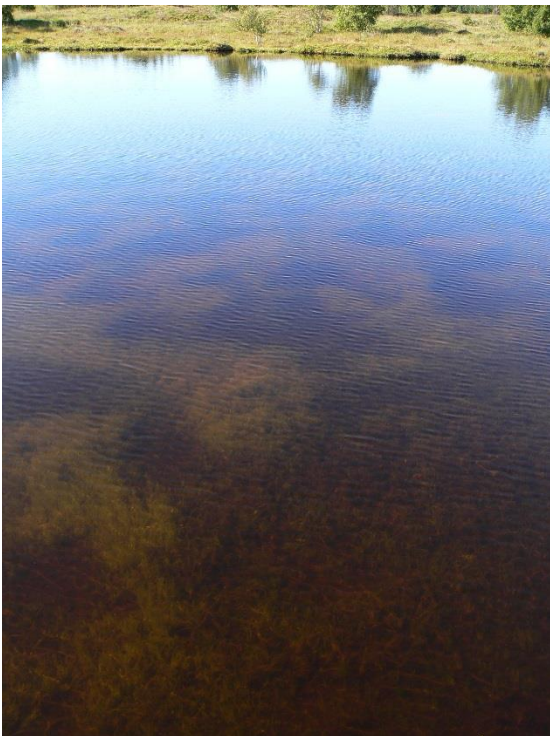
Sandværstømyra er fra tidligere vurdert som viktig rikmyrsområde, verdi B. Rekartlegginga i 2015 bekrefter at myra har klar verdi. Funn av flere ekstremrikarter, funn av en rødlistet karplante, nebbstarr (NT, nært trua) og det at lokaliteten er stor og relativt intakt og generelt lite gjengrodd gjør at lokaliteten revurderes til å ha verdi A, svært viktig som rikmyr i lavlandet.

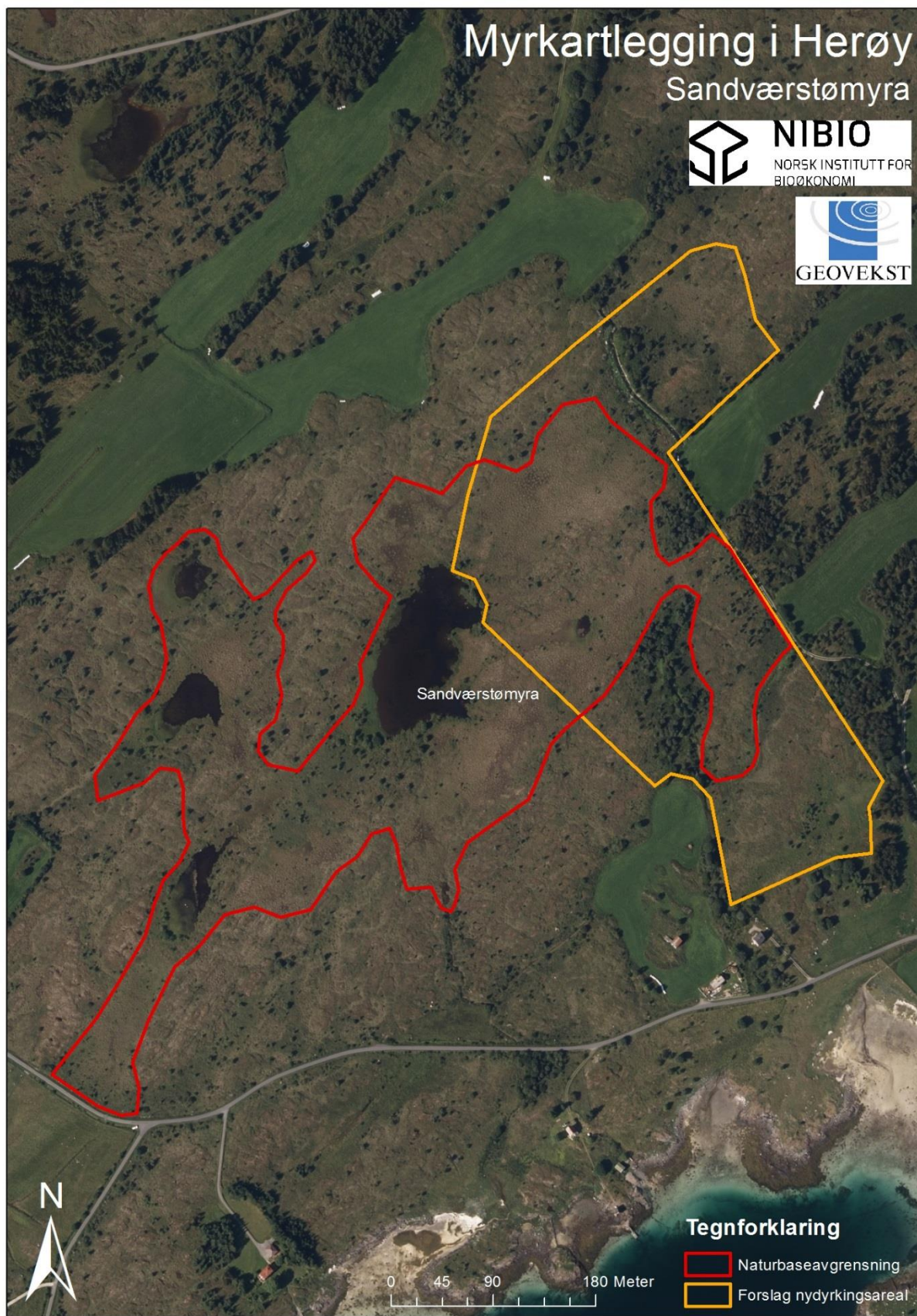
Bilde 1: Åpent rikmyrparti med høy andel av røsslyng og krekling på Sandværstømyra.

Bilde 2: I de sentrale deler av Sandværstømyran ligger flere vann med rik bunnvegetasjon.

Bilde 3: Kransalgesjø i Sandværstømyran

Figur 1: Oversikt over naturbaseavgrensning og forslag til nydyrkingsareal for Sandværstømyra

3.2 Storvatnet øst - rikmyr. Løpenr: 181810100

Beliggenhet og naturgrunnlag

Rikmyrlokaliteten ligger i tilknytning i den sørøstlige delen av Storvatnet. Dette er ei jevn myrflate som går over i vannkantvegetasjon mot Storvatnet. Berggrunnen består hovedsakelig av kalkspatmarmor. Lokaliteten har UTM-koordinater UTM33 0377996 Ø 7321386 N.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten er en åpen rikmyr i lavlandet, A0505. Størrelsen er på drøye to dekar (figur 2).

Artsmangfold

Det ble funnet flere arter som indikerer ekstremrik utforming som blodmariehånd, engmariehånd, gulstarr, gulsildre, nebbstarr (NT, nært trua), jåblom, bjønnbrodd, breiull og dvergjamne. Tidligere er det gjort funn av lappmariehånd (artskart.artsdatabanken.no).

Bruk, tilstand og påvirkning

Lokaliteten er en del av et større beiteområde for storfe, men det ble registrert få spor av beitedyrene her i forhold til andre deler av beiteområdet. Tilstanden er god men det er rikelig med bjørkekratt i kantene av lokaliteten

Fremmede arter

Ingen fremmede arter registrert

Skjøtsel og hensyn

Det er per i dag ikke stort behov for skjøtselstiltak i lokaliteten. Dagen beitetrykk er tilstrekkelig for å holde nede krattframspringet av bjørk, men i kantene og i beiteområdet generelt har landskapet grodd til med bjørk. Storvatnet og områdene rundt er et svært viktig funksjonsområde for fugl. Det må tas hensyn til dette i forbindelse med evt. tiltak som nydyrkning eller stianleggelse i området.

Del av helhetlig landskap

-

Verdibegrunnelse

Rikmyrslokaliteten har mange arter som indikerer ekstremrik utforming, det ble gjort funn av en rødlistet karplante, nebbstarr (NT, nært trua) og myra er intakt og lite gjengrodd. Som følge av den beskjedne størrelsen på to dekar får rikmyra verdi B, viktig.

Bilde 4: Den lille rikmyrslokaliteten øst for Storvatnet ligger i tilknytning til Storvatnet.

Figur 2: Oversikt over naturbaseavgrensning og deler av forslag til nydyrkingsareal/kartleggingsområde for Storvatnet øst – rikmyr.

3.3 Storvatnet øst - nedbørsmyr. Løpenr: 181810101

Beliggenhet og naturgrunnlag

Myrlokaliteten ligger i tilknytning i den sørøstlige delen av Storvatnet og like nord for rikmyrlokaliteten som er beskrevet i kapitlet over. Dette er ei jevn og åpen myrflate som avgrenses mot Storvatnet i vest, en stripe med bjørkekrattskog i sør og øst og et relativt åpent myr/lyngheiområde i nordøst. Berggrunnen består hovedsakelig av biotittgranitt, grå til rødlig svakt foliert. Lokaliteten har UTM-koordinater UTM33 0378012 Ø 7321584 N.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten er en kystmyr (A08) av typen velutviklet terrengdekkende myr (A0801) på 40 dekar (figur 3). Lokaliteten er dominert av ombrotrof myr men enkelte parti med svak minerotrof påvirkning finnes f.eks. der man finner flaskestarr.

Artsmangfold

Det ble registrert få karplanter i denne lokaliteten. Dominerende arter er røsslyng, torvull, krekling og bjønnskjegg. I tillegg ble det registrert dystarr, flaskestarr, tyttebær og molte. I bunnsjiktet dominerer heigråmose og noen få torvmosearter. Det har vært registrert hekkende storspove (VU, sårbar) i lokaliteten (artskart.artsdatabanken.no)

Bruk, tilstand og påvirkning

Myra er en del av et større storfebeite, men det ble registrert kun få spor etter beitedyr her. Sannsynligvis fordi lokaliteten er stedvis blaut og løsbunnet. Tilstanden er likevel god uten tegn til gjengroing. Lokaliteten er ikke påvirket av drenering eller andre tiltak.

Fremmede arter

Ingen fremmede arter ble registrert

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten beites, men beitetrykket er lavt med få registrerte beitespor. Det er ikke nødvendig med skjøtsel av lokaliteten.

Del av helhetlig landskap

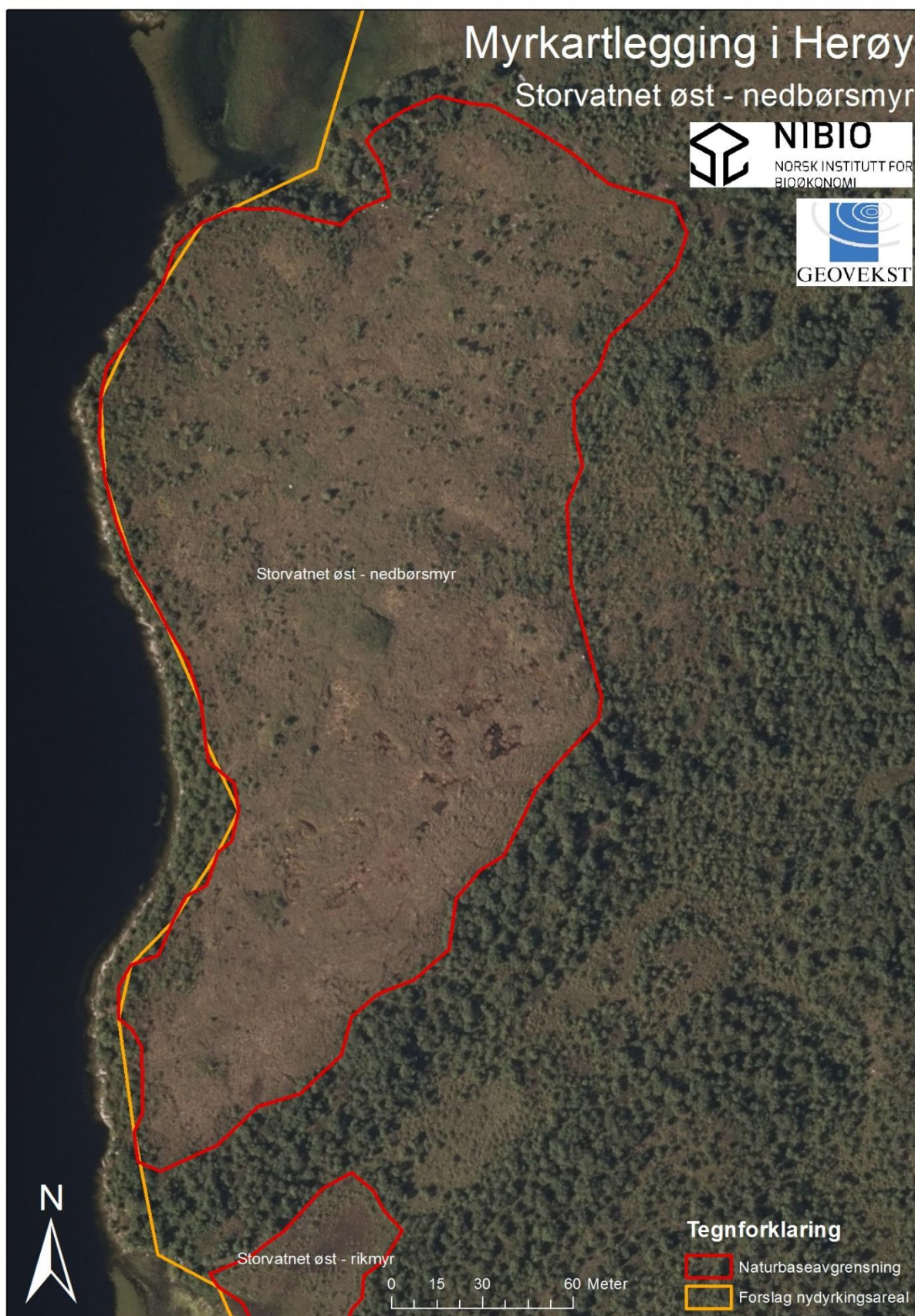
-

Verdibegrunnelse

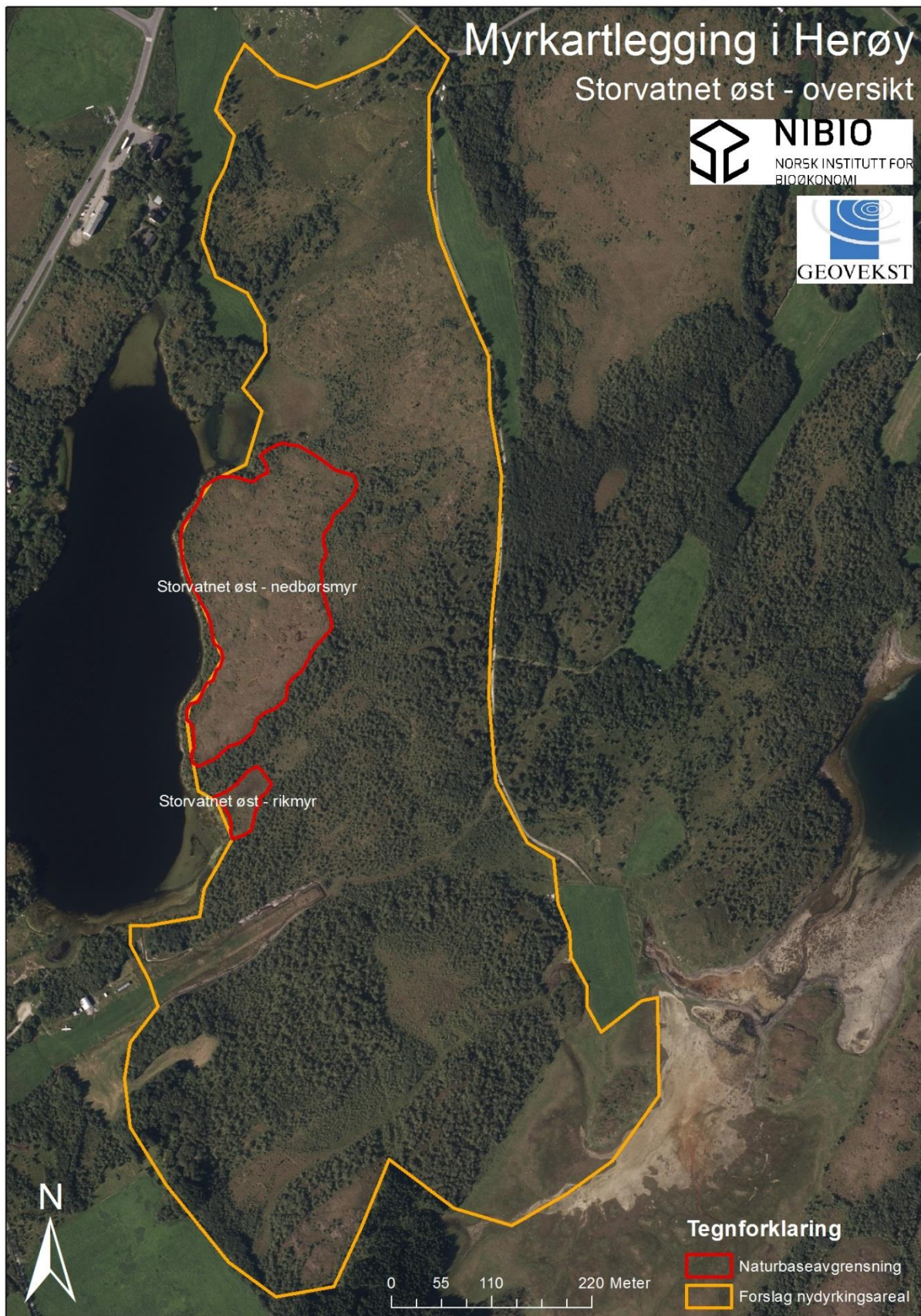
Kystmyrlokaliteten bærer lite preg av gjengroing, er intakt, har et svært sparsomt artsutvalg men er fri for fremmedarter og er på rundt 40 dekar. Lokaliteten får verdi B, viktig som kystmyr.

Bilde 5: Nedbørsmyra øst for Storvatnet har et noe tuete preg og er stedvis svært blaut. Myra er helt uten gjengroing.

Figur 3: Oversikt over naturbaseavgrensning og deler av forslag til nydyrkingsareal/kartleggingsområde for Storvatnet øst - nedbørsmyr

Figur 4: Oversikt over naturbaseavgrensninger og forslag til nydyrkingsareal/kartleggingsområde for området øst for Storvatnet

3.4 Heimerengan. Løpenr: 181810102

Beliggenhet og naturgrunnlag

Heimerengan er et stort myrkompleks som ligger nord på Nord-Herøy med Vikvannet tilgrensende i vest og Salsvatnet naturreservat tilgrensende i sør. Myrlokaliteten har tuepreg og er lite kupert. Berggrunnen består hovedsakelig av biotittgranitt, grå til rødlig svakt foliert. Lokaliteten har UTM-koordinater UTM33 0379183 Ø 7322863 N.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten er en ren myrtype av kystmyr, blandingsmyr mellom nedbørsmyr og jordvannsmyr, A0804. Dominerende myrpreg er nedbørsmyr. Størrelsen på lokaliteten er 117 dekar (figur 5).

Artsmangfold

Dominerende arter i de tuete nedbørsmyrpartier er røsslyng, krekling, bjønnskjegg og heigråmose. I tillegg finnes arter som rome, duskull, molte, hvitlyng, tyttebær, flekkmarihånd og ulike torvmoser i bunn. I partier med jordvannspreg finnes intermediærindikatorer som trådstarr, tranebær, gullris, grønnvier, sløke, særbustarr og flaskestarr. Der bjørkekrattet gjør seg mer gjeldende er også jordvannspreget sterkest der man finner kalkindikatorer som blåtopp, fjellfrøstjerne, engstarr, blåknapp, tepperot, blåstarr, kornstarr, stortveblad, kvitmaure, fuglevikke, svarttopp, marigras og jåblom. Flere av disse artene indikerer også kulturpåvirkning som tidligere myrslått.

Bruk, tilstand og påvirkning

De ble registrert enkelte beitespor, sannsynligvis er det snakk om beitespor fra rådyr. Lokaliteten bærer lite preg av gjengroing, men i kantene og utenfor lokaliteten har gjengroing med bjørkekratt kommet langt. Det ble registrert flere kjørespor gjennom myra, sannsynligvis fra firhjuling. Kjøringa har ikke ført til skade annet enn at sporene er synlige. Det ble også registrert flere spor av torvskjæring her noe som tyder på at myra har vært en viktig utmarksressurs tidligere.

Fremmede arter

Det finnes både furu (buskfuru?) og sitkagran spredt i lokaliteten. Individene er i all hovedsak småvokste og spredt med frø.

Skjøtsel og hensyn

I partier kommer det opp et bjørkekratt som kan bli en trussel for den åpne myra på sikt. Det anbefales likevel ikke å sette på beitedyr for å holde nede kratt fordi det ser ut som at en evt. gjengroingsprosess går svært sakte her. Hvis det blir snakk om å dyrke opp Heimerengan må det tas hensyn til de viktige våtmarkslokalitetene Salsvatnet og Vikvatnet. Salsvatnet er et naturreservat som er opprettet for å ivareta et viktig område for flere ulike og sårbare våtmarksfugler. Naturreservatgrensa overlapper med aktuell myrlokalitetsavgrensning. Det anbefales derfor å opprette en bred buffersone som skåner både Vikvatnet og Salsvatnet fra evt. oppdyrkingstiltak i Heimerengan. Uten en tilstrekkelig buffersone vil vannene bli påvirket av næringstilførsel, gjødsling, eutrofiering og akselererende gjengroing.

Del av helhetlig landskap

-

Verdibegrunnelse

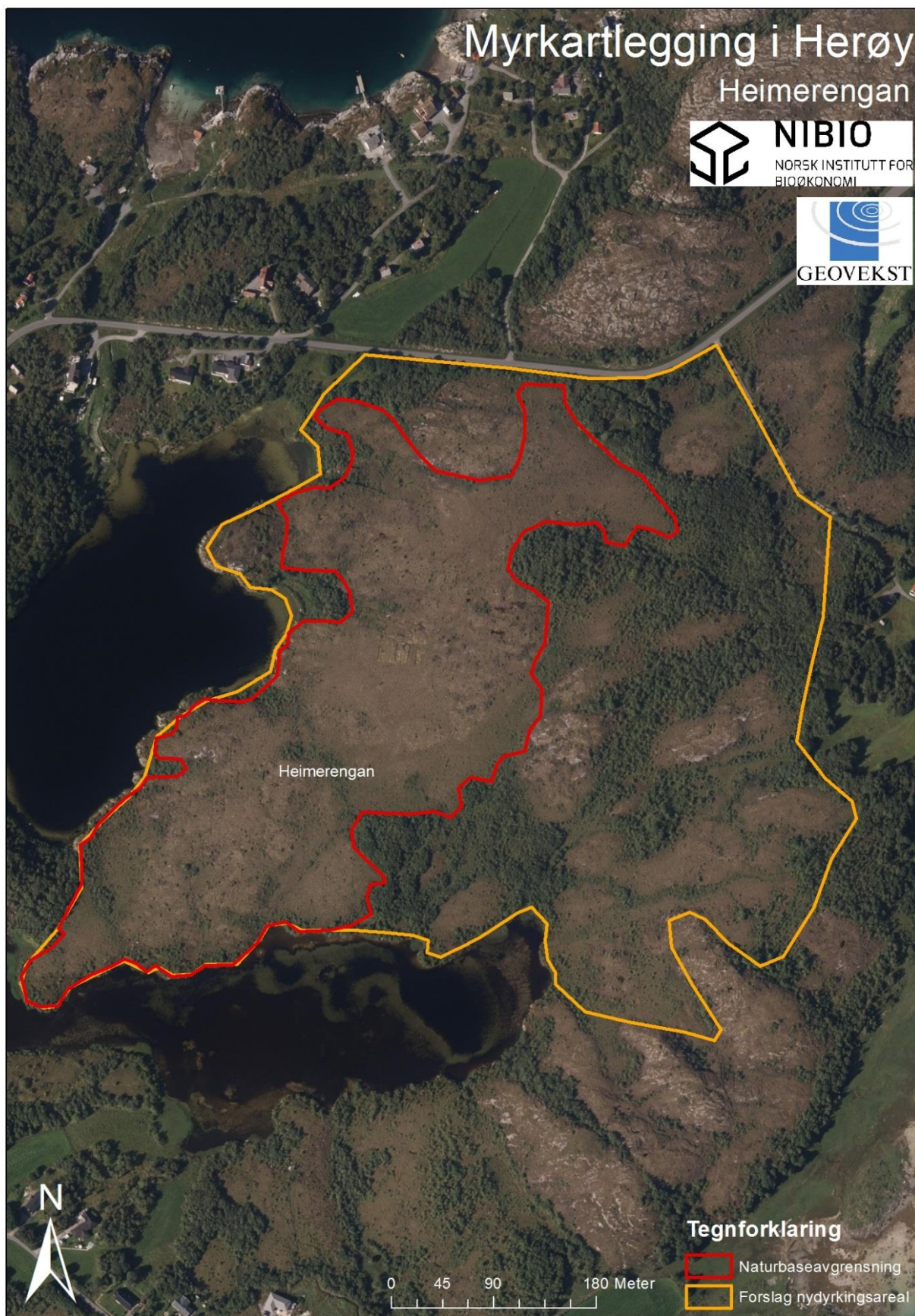
Heimerengan er et relativt åpent myrkompleks men i gryende gjengroing med bjørk. Fremmede arter opptrer i lokaliteten men er ikke spesielt fremtredende. Lokaliteten er også påvirket av kjørespor uten at dette har ført til skader eller erosjon. Stedvis er artsmangfoldet høyt med flere kalkkrevende arter. Til tross for at lokaliteten er relativt stor med sine 117 dekar får Heimerengan kun verdi C, lokalt viktig som kystmyrlokalitet.

Bilde 6: Heimerengan er et stort myrområde som er åpent men i en tidlig gjengroingsfase. Røsslyng, kreklung, torvull og heigråmose dominerer.

Bilde 7: Parti på Heimerengan der rome dominerer.

Figur 5: Oversikt over naturbaseavgrensning og forslag til nydyringsareal for Heimerengan

3.5 Øksningen – Valsåsan. Løpenr: 181810103

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger på Indre Øksningen i Herøy kommune og er omgitt av høye koller i dette spesielle landskapet. Bergrunnen består av ulike varianter av gneis som er en sur og hard bergart. Lokaliteten har UTM-koordinater UTM33 0373874 Ø 7322138 N.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette myrpartiet like øst for Valsåsan er drøye 37 dekar stort og er en rikmyr av typen åpen intermediær og rikmyr i lavlandet, A0505 (figur 6).

Artsmangfold

Myrlokaliteten er ekstremrik på gras og urter med arter som engmarihånd (mye), brudespore, bjønnbrodd, jåblom, dvergjamne, dunhavre, slåtestarr, blåstarr, engstarr, kornstarr og hårstarr. Noe bjørk og vierarter opptrer som kratt her og der.

Bruk, tilstand og påvirkning

Området blir ikke beitet lengre og er i en tidlig gjengroingsfase. Selv om lokaliteten i hovedtrekk er åpen så har bjørke- og vierkratt etablert seg spredd. I nord finnes grøfter og spor etter tidligere drenering. Lokaliteten er allikevel lite påvirket av dette. Tilstanden for myra er middels god.

Fremmede arter

Ingen fremmede arter registrert

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten er i fare for å gro igjen med bjørke- og vierkratt og tiltak bør vurderes hvis dette fortsetter.

Del av helhetlig landskap

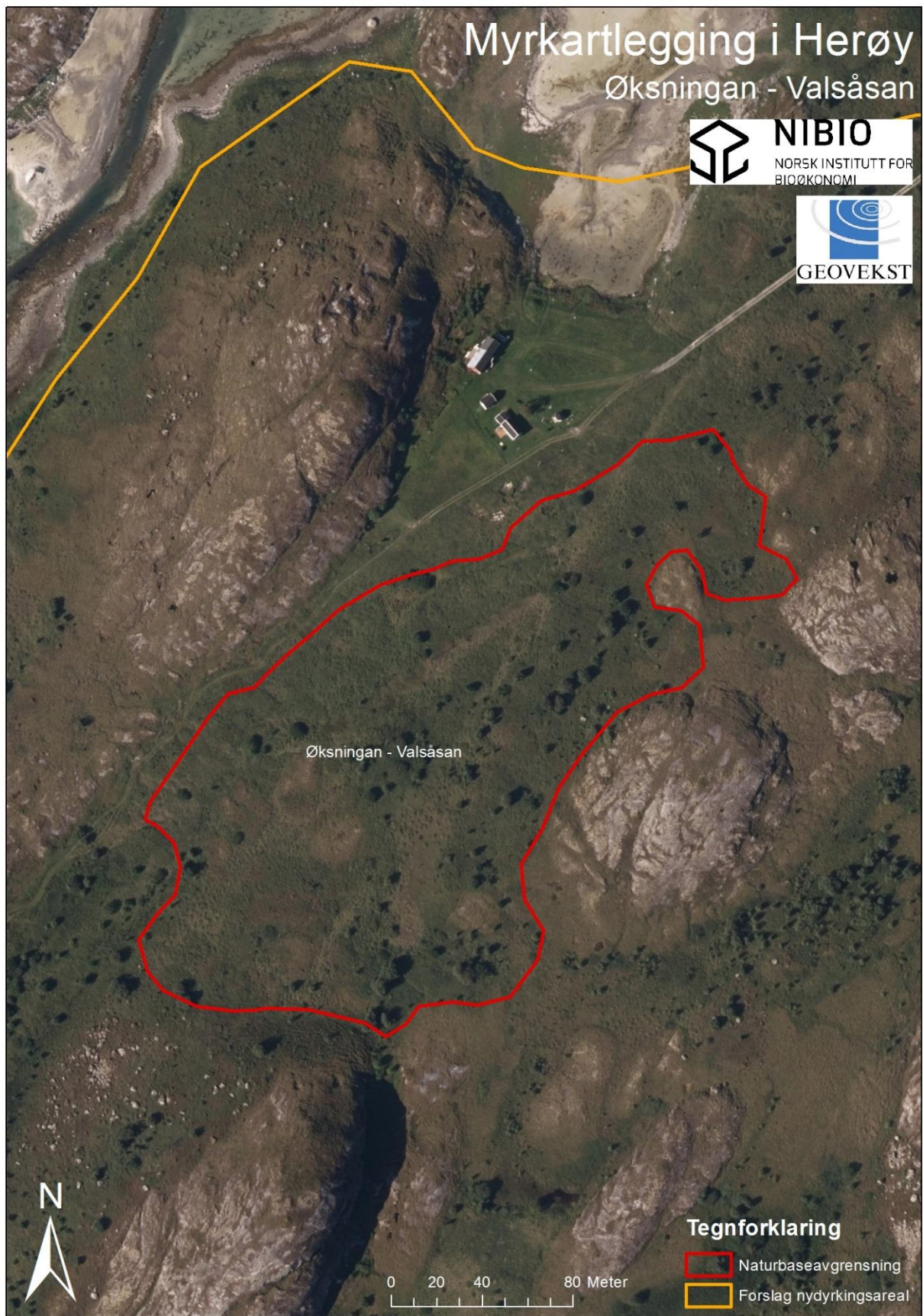
-

Verdibegrunnelse

Øksningen – Valsåsan er ei 37 dekar stor rikmyr med mange rikmyrsindikatorer som engmarihånd, brudespore, engstarr, hårstarr m.m. Myra er i tidlig gjengroingsfase som følge av opphør i beite og dreneringspåvirkning. Ingen rødlistede arter ble registrert. Lokaliteten får verdi B, viktig som rikmyr i lavlandet.

Bilde 8: Deler av Øksningen – Valsåsan som tenderer mot fastmarkssystemet og seminaturlig eng. Deler av myrlokaliteten er noen gjengrodd med bjørke- og vierkratt.

Figur 6: Oversikt over naturbaseavgrensning for Øksningen – Valsåsan.

Figur 7: Oversikt over naturbaseavgrensning og forslag til nydyringsareal for Øksningan - Valsåsan

3.6 Tenna

Store deler av Tenna er et særdeles viktig våtmarksområde. Befaringa hadde hovedfokus på å skille mellom strandengområder og rikmyrsområder, noe som er skissert på figur 8. Strandenga like nord for bilveien er stort og i svært god hevd gjennom kontinuerlig beiting med sau i generasjoner. Dessverre finnes en del stygge kjørespor i den vestlige delen av strandenga i forbindelse med uttak av skjellsand. Strandenga har ulike soneringer med er dominert av rødsvingel med innslag av arter som strandnellik, gåsemure, gulaks, vanlig arve, rød jonsokblom, veitistel, strandkryp, strandkjempe og saltsiv. I overgang til myr mot nord (se figur 8) kommer det inn arter som følblom, øyentrøst (sp), engkvein, fjellfrøstjerne, engsoleie, dunhavre, slåttestarr, gulaks, engfrytle, jåblom, blåtopp, blåstarr, enghumleblom, tepperot, mjødukt, trådsiv og villin. I myra finnes flere ekstremrikindikatorer som taglstarr, myrklegg, engmarihånd, blodmarihånd, fjellfrøstjerne og flere forekomster med kransalger (sp).

Det ble ikke foretatt noen naturbaseregistreringer for myrlokaliteter på Tenna. Dette fordi foreslått område for nydyrking allerede ligger inne i naturbase, men med feil naturtypedefinisjon og avgrensning. I tillegg så er foreslått myrområde for nydyrking hovedsakelig en strandenglokalitet fremfor et rikmyrsområde. Det er meldt inn behov for rekartlegging av hele dette området på Tenna som er registrert i naturbase med tre ulike avgrensninger (BN00049944, BN00049945 og BN00049946). Figur 8 viser et forslag til nye naturtypeavgrensninger for dette området på Tenna.

Generelt sett er dette området særdeles viktig både botanisk og spesielt ornitologisk og det frarådes derfor på generelt grunnlag å foreta inngrep, som f.eks. nydyrking, som kan påvirke område negativt.

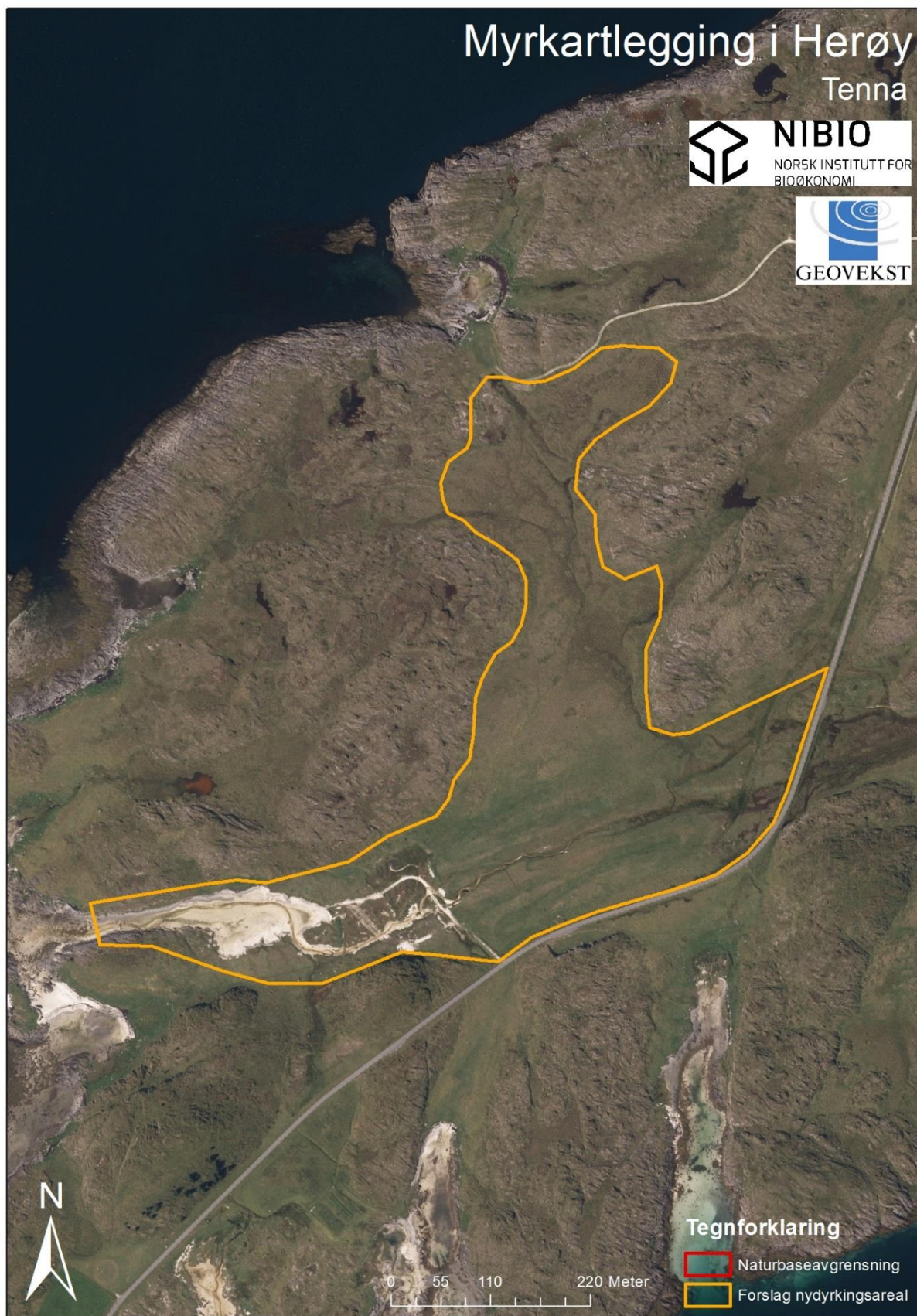
Figur 8: Skisse over foreslåtte nye naturbaseavgrensninger for Tenna.

Bilde 9: Strandenga på Tenna er dominert av rødsvingel. Beitetrykket er godt og hevd er svært god uten tegn til gjengroing.

Bilde 10: Stygge kjørespor fra traktor over den vestlige delen av strandenga på Tenna. Kjøring her bør begrenses til et minimum eller kanaliseres til et mer robust område.

Figur 9: Oversikt over forslag til nydyrkingsareal for Tenna

4 KONKLUSJON

4.1 Sandværstømyra

Sandværstømyra har etter årets kartlegging fått en mer presis avgrensning og har samtidig fått sin verdi hevet fra B – viktig til A – svært viktig. Det anbefales derfor å bevare myrlokaliteten uten noen form for inngrep som kan påvirke hydrologien negativt. I henhold til foreslått område for nydyrking kan det dyrkes opp det arealet som ligger helt i nordøst på andre siden av en anlagt grøft (se figur 1). Det samme gjelder området som ligger helt i sørøst. Nydyrking her vil sannsynligvis ikke påvirke de sentrale og våteste delene av lokaliteten. Utover dette anbefales det altså å skåne Sandværstømyra for inngrep.

4.2 Storvatnet øst - rikmyr

Dette er en liten lokalitet som er svært artsrik og ligger i tilknytning til det svært viktige Storvatnet (se figur 2 og 4). Myra har fått verdi B – viktig og det anbefales å ikke foreta noen form for tiltak som kan endre hydrologien evt. kan føre til eutrofiering til det tilgrensede Storvatnet.

4.3 Storvatnet øst – nedbørsmyr

Som for rikmyrlokaliteten noen titalls meter lengre sør ligger også denne myrlokaliteten i direkte tilknytning til Storvatnet (figur 3 og 4). Lokaliteten har fått verdi B – viktig som kystmyr. Som følge av verdi og nærhet til Storvatnet anbefales det å ikke foreta noen fysiske inngrep i lokaliteten som vil føre til endret hydrologi og/eller næringstilførsel til og eutrofiering av Storvatnet.

4.4 Storvatnet øst – generelt

Den opprinnelige rikmyrlokaliteten Nord-Herøy: Storvatnet øst (BN00049941) anbefales å ta ut av naturbase da den ikke lenger oppfyller krav til å bli definert under våtmarkssystemet. Selv om det fremdeles finnes flekker av ekstremrike myrpartier her er dominerende naturtyper innenfor hovedtypene fastmarksskogmark, seminaturlig eng samt noe kystlynghei. Fylkesmannen i Nordland vil bli informert om denne vurderinga.

4.5 Heimerengan

Kystmyrlokaliteten Heimerengan er ei myrflate som har fått verdi C – lokalt viktig. Områder som ligger utenfor naturbaseavgrensninga kan nydyrkes med unntak av områder i nærheten av Salsvatnet i sør og det som tilgrenser mot Vikvatnet i vest (figur 5). De nordøstlige delene av naturbaselokaliteten kan også nydyrkes, men det må opprettes en bred buffersone mot Salsvatnet og Vikvatnet for å unngå evt. næringstilførsel og eutrofiering samt ødeleggelse av hekke- og funksjonsområder for sårbare våtmarksfugler som benytter denne verdifulle våtmarka som Salsvatnet, Vikvatnet og deler av Heimerengan (spesielt i sørvest) representerer.

4.6 Øksningen – Valsåsan

Rikmyrslokaliteten bør bevares da den har blitt vurdert som viktig (verdi B) gjennom årets kartlegging (figur 6). De øvrige, mer sentrale delene har liten verdi og kan nydyrkes (figur 7). Unntakene er hvor det ligger avgrensninger i naturbase fra før. Dette gjelder spesielt strandeng og strandsumplokaliteten Indre Øksningen – Strandeng (BN00101401) som ligger like sør for Valsåsan med verdi B - viktig og den store kystlyngheilokaliteten sørvest på Indre Øksningen (BN00101397) med verdi A – svært viktig. Lokaliteten Indre Øksningen, kystmyr har verdi C – lokalt viktig og er dermed ikke så viktig som de øvrige naturbaselokalitetene.

4.7 Tenna

Det viktigste område å unngå tiltak i og bevare er lokalitetene på Tenna (figur 8 og 9). Dette beiteområdet med kombinasjonen av store og relativt intakte strandengparti som via strandsumper går over i ekstremrike myrer omringet av ekstremrike naturbeitemarker og kystlyngheikoller har klar nasjonal verdi både botanisk og med tanke på det rike fuglelivet. Området bør prioriteres for rekartlegging med muligheter for å vurdere vernestatus. Det anbefales på det sterkeste å unngå noen form for fysiske inngrep her, i alle fall ikke før det har blitt utført en ny og grundigere kartlegging av området. Rekartlegginga bør involvere alle naturtypene her. I mellomtiden anbefales det også at kjøring over strandengpartiet sørvest i dette området begrenses til et absolutt minimum og at det bør utarbeides en bedre plan for uttak av skjellsand, hvis uttak er nødvendig her.

LITTERATURREFERANSER

Artsdatabanken. Artskart, <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Direktoratet for Naturforvaltning. Naturbase, <http://kart.naturbase.no/>

Direktoratet for Naturforvaltning (2006). Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 - 2. utgave

Fremstad, E. (1997). Vegetasjonstyper i Norge. – NINA Temahefte 12: 1-279.

Fremstad, E. og Moen, A. (2001). Truede vegetasjonstyper i Norge. Univ. i Trondheim, Vitenskapsmuseet. Rapp. Bot.Ser. 2001-4: 1-231.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge

Lid, J. & Lid, D. T. (2005). Norsk flora. Sjuende utgave. Det Norske Samlaget.

Lyngstad, A., Moen, A. og Øien, D-I. (2014). Faktaark for Kystmyr. NTNU Vitenskapsmuseet. Trondheim.

Mossberg, B. & Stenberg, L. (1992). Gyldendals store nordiske flora. Gyldendal norsk forlag. Oslo.

Moen, A. (1998). Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss. 1-199.

Øien, D-I., Lyngstad, A., Høitomt, T. og Moen, A. (2014). Faktaark for rikmyr. NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.